

Paramilitære grupper

- Balkan, 1990-tallet

Kadett Birkeli, Yves

KRIGSSKOLEN

Bachelor i militære studier; ledelse og landmakt

Krigsskolen

Høst 2012

Innholdsfortegnelse

ORDLISTE.....	3
1. INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN.....	4
1.2 PROBLEMSTILLING.....	5
1.3 AVGRENSNING.....	5
1.4 DISPOSISJON.....	5
2. METODE	7
2.1 ANVENDT METODE.....	7
2.2 KILDER OG KILDEUTVALG.....	8
2.3 METODEKRITIKK	9
3. TEORI	11
4. GRUPPENE	13
4.1 ARKANS TIGRE.....	13
4.1.1 <i>Organisasjon</i>	13
4.1.2 <i>Grad av profesjonalisme</i>	14
4.1.3 <i>Grad av tilknytning til staten</i>	15
4.1.4 <i>Motivasjon / profit</i>	16
4.2 MUHJAHEDIN.....	18
4.2.1 <i>Organisasjon</i>	18
4.2.2 <i>Grad av profesjonalitet</i>	19
4.2.3 <i>Grad av tilknytning til staten</i>	20
4.2.4 <i>Profitt</i>	22

5. DRØFTING.....	24
5.1 ORGANISASJON	24
5.2 GRAD AV PROFESJONALISME.....	25
5.3 GRAD AV TILKNYTNING TIL STATEN	26
5.4 PROFITT.....	28
6. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	30
KILDELISTE.....	32
VEDLEGG	34

Ordliste

ABiH: Army of Bosnia & Herzegovina. De bosniske regjeringsstyrkene som var etablert rundt en kjerne i Territorial Defense-styrkene som hadde lokal tilknytning til Bosnia, (en form for heimevern). Disse sto i motsetning til JNA (Yugoslav National Army) som var de sentraliserte styrkene, som etter hvert ble verktøyet til Serbia.

ICTY: Det internasjonale krigsforbryttertribunalet for det tidligere Jugoslavia.

RBiH: Republic of Bosnia & Herzegovina

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Begrepet ”paramilitær gruppe” er komplisert og nyttes ofte om alle slags typer halvmilitære styrker som ikke er en del av de regulære styrkene. Militis, irregulære, og dødsskvadroner er alle lite presise ”kvasi-synonymer” som ofte brukes om hverandre i et forsøk på å beskrive en løs organisering av mennesker i en konflikt uten å helt klart kunne karakteriseres enten som militære eller sivile. Dette kan være en konflikt i dagens Sudan hvor Janjaweed-militsen opererer, eller under oppløsningen av det tidligere Jugoslavia.

Per definisjon er en paramilitær gruppe “... organized like an army and performs either civil or military functions in a country” (Collins, 2006:1042), eller ”... an illegal group that is organized like an army” (Collins, 2006:1042) Disse definisjonene sier noe om hva en paramilitær gruppe er, men forholder seg til et noe enkelt bilde hvor man enkelt enten kategoriseres som sivil eller militær. De omhandler ikke hvorvidt man handler på vegne av en stat, eller bare for egen profitt eller vinning og gir oss et rett og slett et litt for lite nyansert bilde.

Ser vi på krigen som fulgte oppløsningen av Jugoslavia er det svært mange forskjellige grupperinger som hevdet at de sloss på vegne av en stat eller et folkeslag, men som trolig kjempet av helt andre årsaker. På serbisk side ble det blant annet brukt såkalte ”special units” som av andre bare igjen bare omtales paramilitære. På bosnisk side fantes det enkelte grupperinger som noen vil hevde opererte helt på egen hånd, mens andre igjen vil hevde de samme grupperingene var deltakere på lik linje med de bosniske regjeringsstyrkene. Forståelsen av paramilitære grupper er forskjellig og et komplisert tema. Og nettopp siden det er et svært mange aktører og disse alle på en eller annen måte kan klassifiseres må dette også kunne la seg gjøre med paramilitære styrker.

De fleste grupper av militis, irregulære eller ”special units” vil kunne passe inn i en av *Collins* (2006) sine definisjoner av paramilitær gruppe, men for å få et mer nyansert bilde kan vi se til professor Alex Alvarez som *War Crimes, Genocide & Crimes against Humanity*

(2006) har skrevet *Militias and Genocide* (2006) og her beskriver fire kjennetegn ved paramilitære grupper.

1.2 Problemstilling

Både den bosniske og serbiske siden hadde under krigen på Balkan grupper som opererte i gråsonen mellom sivile og militære styrker. Dersom vi bruker kjennetegnene til Alvarez kan vi se om en gruppe passer, og i hvilken grad. I tillegg kan vi da se hvor det er forskjeller på gruppene og hva disse forskjellene innebærer. Bruker vi Arkans Tigre og Muhjahedin har vi grupperinger fra forskjellige sider i konflikten og kan se hvordan disse forskjellene kommer til uttrykk i de to ulike gruppene.

Med utgangspunkt i Alvarez sine fire kjennetegn, i hvilken grad kommer disse kjennetegnene ulikt til uttrykk hos Arkans Tigre og Muhjahedin under krigen på Balkan, og hvordan er de to gruppene da ulike?

1.3 Avgrensning

Oppgaven vil fokusere på disse to gruppene i den perioden 1991- 1996, det vil si i perioden hvor det var krigshandlinger i regionen. Den har ikke til hensikt å redegjøre for Muhjahedin som fenomen andre steder enn i det tidligere Jugoslavia. Det samme gjelder for Arkans Tigre, hvor oppgaven fokuserer på deres handlinger i Bosnia og Kroatia, og ingen andre steder.

1.4 Disposisjon

Denne oppgaven vil først starte med et metodekapittel som har til hensikt å redegjøre for valgt metode, kildeutvalget, samt potensielle svakheter med oppgaven. Deretter vil et teorikapittel redegjøre for Alvarez sin teori og ta for seg de fire faktorene ved en paramilitær gruppe, for å forklare kriteriene som ligger til grunn for sammenligningen. Teorikapittelet vil også definere hva en paramilitær gruppe er. Oppgaven vil heretter behandle to casestudier av henholdsvis Arkans Tigre og Muhjahedin i Bosnia, med utgangspunkt i de fire faktorene

Alvarez lister opp som kjennetegn ved paramilitære grupper kontra regulære militære styrker. Videre vil oppgaven med utgangspunkt i disse fire faktorene og drøfte likheter og forskjeller ved disse to gruppene for å se hvordan disse kommer ulikt til uttrykk. Drøftingen og sammenligningen vil danne utgangspunktet for konklusjonen, og vil være basert på de fire kjennetegnene i Alvarez sin teori.

2. Metode

2.1 Anvendt metode

Metoden som er nyttet i denne oppgaven er en kvalitativ tilnærming. Oppgaven er basert på dokumentstudie. Begrunnelsen for dette valget er at det finnes et godt utvalg av forskjellige kilder som omhandler oppgavens tema. Da det er for mange paramilitære grupper til å kunne se på alle som var involvert under krigen på Balkan tar oppgaven utgangspunkt i ”Arkans Tigre” som Alvarez også bruker som et eksempel på en paramilitær gruppe, noe som gjør at det er et godt utgangspunkt å sammenligne med. På bosnisk side er det trolig ”Muhjahedin” som er mest omtalt. ”Arkans Tigre” og ”Muhjahedin” er begge to relativt ekstreme grupper og derfor godt beskrevet.

Grunnlaget for oppgaven er primært et utvalg av kilder som direkte beskriver fenomenet paramilitære grupper. Siden det finnes et begrenset omfang av kilder som omhandler dette temaet isolert, er andre dokumenter som også beskriver forskjellige paramilitære grupper nyttet for å kunne gi et mer nyansert bilde. Dette er støttelitteratur som supplerer hovedkildene ved å enten gi bredere forståelse, eller dypere kunnskap om teorien, noe de ofte gjør ved bruk av forskjellige ord eller navn på samme gruppe i ulike dokumenter. For å kompensere for dette er oppgaven basert på en generell bruk av navn, og en tolkning om at det faktisk omhandler samme gruppe. For eksempel er Arkan av flere beskrevet som leder for en paramilitær gruppe, andre steder militis, og av en tredje part som en ren kriminell, mens han i flere kilder bare omtales som en del av de bosnisk-serbiske styrkene. Det er allikevel liten tvil om at det er Arkan det handler om siden gruppen ofte omtales som ”Arkans Tigre” eller ved Arkan sitt egentlige navn, Raznatovic.

Oppgavens teoridel er basert på *Militias and Genocide* (Alvarez, 2006) som omhandler paramilitære grupper. Hensikten med dette er at det gir en god mulighet for å sette to eksempler opp mot hverandre og se i hvilken grad og hvordan de er ulike og hvordan dette kommer til uttrykk ved de fire faktorene som er beskrevet i *Militias and Genocide* (2006). Videre er oppgaven basert på offisielle dokumenter fra FN, som omtaler både Muhjahedin og Arkans Tigre, samt Alvarez som omtaler Arkans Tigre.

2.2 Kilder og kildeutvalg

Hensikten med å basere oppgaven på *Militias and Genocide* (Alvarez, 2006), samt *New & Old Wars* (Kaldor, 2007) *IT-04-83-T* (ICTY, 2008) er at de har høyere oppløsning på situasjonen, og da skiller mellom paramilitære grupper og andre grupperinger som deltok i krigen. Mange kilder har så lav oppløsning at de ikke skiller mellom paramilitære styrker som Arkans Tigre, bosnisk-serbiske styrker eller serbiske regulære styrker, noe som gjør at det blir svært vanskelig å forstå om det er regulære bosnisk-serbiske styrker eller for eksempel Arkans Tigre som har utført en operasjon. Dette danner hovedargumentet for valget av kilder.

For å få mer konkret og presist utfyllende informasjon er *UN Commission of Experts* (UN, 1994), samt flere av saksdokumentene fra ICTY lagt til grunn. Disse beskriver situasjonen på en objektiv måte, er svært beskrivende og utfyller teorien til Alvarez på en god måte. Alvarezs *Militias and Genocide* (2006) omhandler både generell teori om paramilitære grupper, samt en god del historikk om Arkans Tigre. Siden Alvarez behandler både paramilitære grupper og Arkans Tigre bruker han samme ordlaget på begge områdene, noe som gjør det enkelt å følge.

Utfordringen med *IT-97-27 "THE PROSECUTOR OF THE TRIBUNAL AGAINST ZELJKO RAZNJATOVIC also known as 'ARKAN' "* (ICTY, 1997) er at saken mot Arkan ble avsluttet da han ble skutt og drept i 2000. Derimot er etterforskning av de som sponset, eller var linket til han er fortsatt pågående, og derfor er informasjonen her hovedsakelig basert på ICTYs tiltale mot Arkan fra 1997.

Kildeutvalget som ligger til grunn for Muhjahedin er hovedsakelig *Al-Qaida's Europe* som omhandler *"The Afghan-Bosnian Network"* (Kohlmann, 2004). Denne er svært detaljert og egner seg meget godt for å gi en god forståelse for Muhjahedin i Europa. I tillegg nyttes rettdokumentet fra ICTY *"Prosecutor vs. Rasim Delic"*, *IT-04-83-T* (ICTY, 2008) som gir en god forståelse for bakgrunnen for opprettelsen av "El-Mujahed" Detachment (heretter EMD) og håndteringen av problemet rundt de såkalte "foreign fighters" eller "Muhjahedin". Dette dokumentet omhandler strukturen rundt organisasjonen EMD og Muhjahedin og utfyller i stor grad Kohlmann.

2.3 Metodekritikk

Metoden som ligger til grunn er dokumentstudie. Det finnes et stort kildeomfang som omtaler serbiske styrker, men noe begrenset i hva som omhandler Arkans Tigre spesifikt. Det samme gjelder også for Muhjahedin, men er balansert opp ved hjelp av ICTY sine rettsdokument på begge sider. Utfordringen ligger i at det er ulik tolkning og fokus som ligger til grunn hos de forskjellige forfatterne. Dette er noe som kommer veldig tydelig fram hos Alvarez og ICTY som er mest fokusert på det rettsmessige og strukturen i henholdsvis Arkans Tigre og Muhjahedin. Kohlmann på sin side omtaler Al-Qaida og er ikke like fokusert på organisasjonsstruktur og det rettslige, men har et fokus på enkelthendelser og hvordan disse påvirket hele konflikten. Dette gjør at de skriver om det samme temaet men med et noe forskjellig fokus, og derfor forskjellige ord, som igjen gjør at det blir et lite gap i mellom hva de faktisk skriver om.

En annen potensiell utfordring med oppgaven er at det ofte er snakk om forskjellige grupper. *UN Commission of Experts* (UN, 1994) tar for seg problemet vedrørende paramilitære styrker som blant annet innbefatter ”special forces”, lokale paramilitære organisasjoner, samt politistyrker forsterket med lokalt bevæpnede sivile. Dette kan sees som en svakhet, siden noe av presisjonen i begrepene forsvinner. Løsningen på denne utfordringen har vært å prøve å se på det med et generelt syn, og prøve å se trender, i stedet for å henge seg opp i hvilke begreper som brukes hvor.

En tredje utfordring i oppgaven er at såkalte ”order of battle” og kommandolinjer er svært uklare. Dette kan oppleves som rotete nå i ettertid, og som fremstår som noe som også har vært et betydelig problem for de involverte under krigen. På grunn av konfliktens natur er de forskjellige statenes militær og politistyrker ikke del av et helhetlig system, noe som gjør det vanskelig å være veldig bastant og nøyaktig i omtalen. Enkelte steder står Muhjahedin omtalt som en samlebetegnelse på alle utenlandske som deltok i konflikten, andre ganger som omtale av EMD som spesifikk enhet. Løsningen på denne utfordringen har vært å tilstrebe en grad av sunn fornuft. Eksempel her er at lederen for EMD i andre kilder enkelt er omtalt som en del av Muhjahedin eller jihad i Bosnia.

Siste potensielle utfordring med oppgaven er at for å oppnå best mulig flyt i teksten er mye av kildematerialet parafasert inn, hovedsaklig fra engelsk. Dette kan skape en svakhet siden

ordlyden i kildene som er nyttet blir noe annerledes på norsk, og muligens mister noe av presisjonen som forfatteren har lagt vekt på. For å demme opp for dette er det forsøkt å legge vekt på at spesielt presise og viktige sitat har blitt stående på engelsk.

3. Teori

Dette kapittelet vil redegjøre for Alvarez sine fire kjennetegn på paramilitære grupper. I *Militias and Genocide* (2006) beskriver Alvarez fire faktorer som kjennetegner paramilitære grupper, og som gjør det mulig å skille disse fra regulære styrker.

Den første faktoren er at paramilitære grupper har en løsere struktur enn regulære styrker. Autoritet i regulære militære styrker er knyttet opp mot posisjon og følger posisjon og grad. Hierarkiet i de paramilitære gruppene er i større grad knyttet til lederskap og en autoritær person. Regulære styrker har en langt strengere hierarkisk struktur enn de paramilitære, som på sin side igjen er langt mer fleksible i sin struktur. Alvarez fremhever at de sosiale båndene er langt viktigere med tanke på forfremmelse i paramilitære grupper enn det de er i den militære strukturen (Alvarez, 2006:5). Første faktor er da med andre ord organisasjonen, ledelsen i paramilitære grupper og hvem autoriteten er sentrert opp mot.

Den andre faktoren Alvarez trekker fram er at "...militaries are composed of professionals whereas paramilitaries are made up of amateur." (Alvarez, 2006:5). Dette begrunner han med at paramilitære hverken har den utdanningen eller erfaringen som regulære militære har, og at "... these groups [paramilitaries] tend not to have the professional skills, ethos, and experience that regular military organizations possess (Alvarez, 2006:5). Ignatieff beskriver dette på en god måte når han skriver at "As war passes out of the hands of the state into those of warlords, the rituals of restraint associated with the profession of arms also disintegrate" (Ignatieff, 1999:128). Vi kan derfor si at den andre faktoren dreier seg om graden av profesjonalisme.

Den tredje faktoren er at paramilitære grupper ofte har uklare linjer tilbake til en stat. Regulære militære styrker og politistyrker handler åpenlyst på vegne av en stat. Dette står i kontrast til paramilitære styrker som da ikke åpenlyst handler på vegne av staten (Alvarez, 2006:5). Årsaken til at stater bruker paramilitære grupper er tredelt ifølge Alvarez. For det første gir den staten en mulighet til å benekte kjennskap til eventuelle overgrep eller andre handlinger staten ikke kan være bekjent (Alvarez, 2006:17). Den andre årsaken er at det er en hurtig, billig og effektiv måte å øke hæren på dersom man ønsker dette (Alvarez, 2006:21-22) Den tredje årsaken er at det gir staten en mulighet til å bruke tilnærmet ubegrenset makt,

siden de paramilitære ikke har samme aversjon mot å angripe sivile som det regulære militære styrker har (Alvarez, 2006:22-24). Den tredje faktoren er at paramilitære grupper ikke har en klar kobling til en stat og ikke åpenlyst handler på vegne av denne.

Den fjerde og siste faktoren som Alvarez trekker frem er at målet med paramilitære grupper sin deltakelse i en konflikt ofte er personlig vinning og utbytte. Han eksemplifiserer her med at "... many Bosnian Serb militiamen who volunteered to fight their Muslim neighbors... saw their war service as a way to enrich themselves" (Alvarez, 2006:6) Han fremhever også at militære styrker i teorien skal straffes for plyndring og overtramp av reglene, og historien også bekrefter at militære styrker tradisjonelt sett er blitt straffet for dette. Vi kan altså si at fjerde faktoren er at paramilitære grupper har egen vinning, eller profitt som mål.

Med bakgrunn i disse fire faktorene fra Alvarez kan vi for å oppsummere si at en paramilitær gruppe:

1. Har autoriteten bundet opp mot en person fremfor posisjon.
2. Er amatører, dvs ikke profesjonelle soldater.
3. Ikke åpenlyst opptre på vegne av en stat.
4. Deltar i konflikten for egen vinning og / eller profitt.

4. Gruppene

Dette kapittelet tar for seg to casestudier: Først Arkans Tigre, og deretter Muhjahedin. De fire faktorene *Militias and Genocide* (2006) av Alvarez ligger til grunn og oppgaven fokuserer her på hvordan de fire faktorene kommer ulikt til uttrykk i de to gruppene.

4.1 Arkans Tigre

Den første gruppen dette kapittelet omhandler er “Serbian Volunteer Guard”, av Bougarel beskrevet som ”The only unit of any importance among these [paramilitary] groups is the Serb Volunteer Guard ..., consisting of a core of some 200 well-trained and superbly equipped men, plus some reservists trained by them” (Bougarel, 1996:134). ”Serbian Volunteer Guard”, bedre kjent som Arkans Tigre, var ledet av Željko “Arkan” Ražnatović og opererte under krigen i det som tidligere var Jugoslavia.

4.1.1 Organisasjon

Arkans Tigre var etablert på initiativ av Arkan selv. *IT-97-27* sier at ”RAZNJATOVIC [Arkan] recruited members by promoting the group as an instrument for the defence of Serbs living outside Serbia and for the protection of Serbian interests throughout Yugoslavia” (ICTY, 1997:pkt 1.2). Det er altså Arkan som er initiativtaker til at gruppen opprettes. Kommandostrukturen er knyttet opp mot Arkan personlig og ikke opp mot hans stilling.

Av *IT-97-27* fremgår det videre at Arkan etablerte seg på et hotell, og at han fra dette hotellet ledet sin paramilitære styrke som da etablerte veikontrollposter i området rundt. I tillegg begynte han å rekruttere serbiske menn fra området til å kjempe mot den ABiH. (ICTY, 1997:pkt 1.12). Som sitatet fra *IT-97-27* tyder dette på er det Arkan som er “primus motor” i gruppen, noe som stemmer bra med teorien om at paramilitære grupper ”... tend to rely on the authority of leadership, while the military and police tend to rely on the authority of position” (Alvarez, 2006:5). Videre fremkommer det av *IT-97-27* at “Pursuant to the command of Zeljko RAZNJATOVIC, aka "ARKAN", the soldiers beat the men and deprived

them of food and water” (ICTY, 1997:pkt 1.23). Her er det tydelig at det er Arkan som gir ordre og han som står som leder i den paramilitære gruppen.

Punkt 3.2 i samme dokument omhandler Arkan som praktiserte et strengt regime internt i sin enhet, og at dersom man ikke fulgte disse ble man straffet (ICTY, 1997:pkt 3.2). Dette tyder på et klart militært preg. Men siden det er Arkan og hans underordnede som bestemmer hva som er de etablerte reglene, så blir det tydeligere at det er han som er hovedpersonen, og dermed autoriteten i gruppen. Punkt 3.3 og 3.4 konkluderer med at Arkan til enhver tid var den øverste og eneste lederen av gruppen og derfor ansvarlig for hva styrken foretok seg (ICTY, 1997).

Måten den første faktoren kommer til uttrykk på er organisasjonen i Tigrene, siden denne i stor grad er knyttet opp mot Arkan som person. Det er han som har etablert gruppen og han som driver den.

4.1.2 Grad av profesjonalisme

Bakgrunnen til medlemmene er her relevant å se på, og måten den spiller inn på Arkans Tigre for å se hvordan denne faktoren kommer til uttrykk. Honig & Both skriver i *Srebrenica* (1996:74) at mange medlemmer av paramilitære grupper ofte var tidligere kriminelle. Dette støttes av Vasic i *Yugoslavia and After* hvor han skriver at de paramilitære enhetene ofte bestod av 80 prosent kriminelle og 20 prosent politiske fanatikere (Vasic, 1996:134). Blant annet var Arkan selv ettersøkt i flere europeiske land (Honig & Both, 1996:74).

Arkans Tigre hadde fått militær trening i serbiske militærleire, og var trent av serbiske offiserer (Alvarez, 2006:25). Dette tyder på at de ikke var helt uten militær trening, men måten dette kommer til uttrykk ved at Arkans Tigre blant annet ikke forholdt seg til det “ethoset” som Alvarez omtaler som en vesentlig forskjell på militære og paramilitære. Dette er noe Alvarez selv argumenterer for. Selv om militære styrker har vært med på noen av historiens verste overgrep så trekker Alvarez frem det militære ”ethos” som en viktig forskjell på paramilitære og regulære styrker. Ignatieff skriver at ”Wherever the art of war was practiced, warriors distinguished between combatants and noncombatants...” (Ignatieff, 1999:117). Arkans Tigre skilte åpenbart ikke mellom sivile og militære. Målet deres var

frykt gjennom sivilbefolkningen, noe de oppnådde gjennom å voldta, drepe og plyndre sivile og deretter sørge for at ryktet spredte seg (Vasic, 1996:134).

Selv om de hadde en viss treningsstandard kan vi si at Arkans Tigre på denne faktoren i stor grad sammenfaller med teorien til Alvarez. Tidligere kriminelle er for de fleste vestlige land ikke det som er ønsket som rekrutteringsbrønn for militære styrker, noe det tydeligvis var hos Arkans Tigre. Den andre faktoren karakteriseres av begrenset militær trening og en mangel på det Alvarez beskriver som et militært ”ethos”.

4.1.3 Grad av tilknytning til staten

Tredje faktoren er graden av tilknytning til en stat. Mens regulære militære styrker er statens maktapparat har ikke paramilitære samme tilknytning til en stat har ofte paramilitære grupper har svakere, uklare bånd til en stat. Mary Kaldor hevder at paramilitære grupper ofte er etablert av stater for å kunne distansere seg selv fra den mer ekstreme voldsbruken som ofte nyttes av paramilitære grupper. Hun hevder dette trolig gjaldt Arkans Tigre, noe også Arkan selv insisterte på (Kaldor, 2007:98). Amanpour støtter dette ved å hevde at “... paramilitaries are routinely deployed by governments to preserve plausible deniability and to cloud the issue of command and control... They also protect political leaders from direct responsibility for war crimes” (Amanpour, 2007:313-314). Dette er i samsvar med hva teorien til Alvarez sier om uklare bånd til staten.

For Arkans Tigre var linken Slobodan Milosevic. Alvarez skriver at Milosevic var svært forsiktig i sin forbindelse med disse, og sørget for å ikke etterlate seg noen spor. ”Everything was moved by word of mouth – without paper trail” (Alvarez, 2006:19). Og under et stadig økende press fra det internasjonale gikk han så langt som å få et medlem av en paramilitær gruppe stilt for retten i Serbia, for å vise at han offisielt tok avstand fra paramilitære gjenger, deres handlinger og at slike grupper var forbudt i Serbia (Alvarez, 2006:19). Som Alvarez belyser passer dette inn i hans definisjon av paramilitære grupper, da den offisielle og åpenbare linken mellom Arkans Tigre og regjeringen, Milosevic, ikke er helt åpen, og i det minste benektes av den offisielle delen. Dersom statslederen, i dette tilfellet Milosevic, ikke offisielt tar ansvar for hva gruppen gjør blir det vanskelig å si at den handler på vegne av staten, noe regulære militære styrker gjør. Dette fremkommer ennå tydeligere i eksempelet fra *The Death of Yugoslavia* (Silber & Little, 1996) som sier at:

Milosevic looked him [a senior State Department official] in the eyes and said he had never heard of him [Arkan]. After a six-hour war of nerves, Milosevic admitted that he had heard the name before. He said he thought that man Arkan was Biljana Plavsic's bodyguard (Little & Silber, 1996:225).

Dette tyder på at Arkans Tigre (offisielt) ikke handlet på vegne av staten.

UN Commission of Experts hevder også at den uklare tilknytningen var noe man tilstrebet fra politisk hold. "The outcome of such a structure and the strategies and tactics employed help to blur the chain of command and conceal responsibility. This concealment may well be intended by some of the parties to provide a shield of plausible deniability" (UN, 1994:pkt. 124). Dette støttes av Honig & Both i *Srebrenica* hvor det står at "None of the militias [paramilitaries] was directly linked to the Serbian government party of President Milosevic, nor to the dominant Serb party in Bosnia..." (Honig & Both, 1996:75).

Med en slik forkludring av kommandolinjene som eksemplene over ser dette ut til å stemme ganske bra med teorien til Alvarez. Det som vanskeliggjør dette er derimot det faktum som Kaldor skriver, at *UN Commission of Experts* (1994) hevder at blant annet Arkans Tigre samarbeidet med den JNA (Yugoslav National Army), noe som kan tyde på at Tigrene handlet, om ikke på vegne av staten, i det minste var koordinert med den (Kaldor, 2006:57). Det er allikevel begrenset til å handle koordinert med dem og ikke "tydelig og åpent handler på vegne av statens autoritet" (Alvarez, 2006:5) Vi kan da likevel si at det passer med Alvarezs tredje kjennetegn ved paramilitære grupper, siden de offisielt ikke handlet på vegne av en stat.

Måten den tredje faktoren kommer til uttrykk på er at Arkans Tigre stor grad var oppmuntret av Milosevic og hans styresmakter i Beograd, selv om sistnevnte jobbet hardt for å skjule det. En forringelse av kommando- og kontrollstrukturen var med på å skjule dette.

4.1.4 Motivasjon / profitt

Den fjerde faktoren er at paramilitære grupper ofte har personlig vinning eller profitt som motivasjon for deltakelse i en konflikt. Dette var ikke minst gjeldende for Arkan, som selv hadde noe å tjene på situasjonen. *IT-97-27* fastslår at "In 1993, RAZNJATOVIC [Arkan]

formed the Party of Serbian Unity and put forth candidates, including himself, for national office under the party's auspices" (ICTY, 1997:pkt 2.1). Dette tyder på at han kan ha brukt den politiske godviljen han fikk for sin ledelse av Arkans Tigre til å komme i en personlig gunstig posisjon og dermed kunne stille til valg i det serbiske parlamentet.

For det andre var det trolig et ønske om å personlig berike seg selv. Kaldor skriver at "Arkan, reportedly, had lists of rich Muslims in possession of gold and money" (Kaldor, 2007:57). Disse rike muslimene ble offer for Arkan og hans Tigre, som så på situasjonen som en mulighet til å kunne berike seg selv. Dette støttes av Honig & Both som hevder at "For people like Arkan, the war offered great opportunities for financial gain through plunder and extortion" (Honig & Both, 1999:74). I tillegg har dette trolig vært en måte å lønne folk på da *UN Comission of Experts* fastslår i pkt 113 at de serbiske styrkene "... supplemented by "special forces" from Serbia which consisted of expatriate volunteers and mercenaries, Bosnian-Serb militia and police, and Serb volunteers" (UN, 1994:pkt 113). Alle disse skulle utrustes og lønnes på et eller annet vis, noe Kaldor også peker på og sier at "The 'right to be the first to loot' was viewed as a form of payment" (Kaldor, 2007:57)

Av IT-97-27, "THE PROSECUTOR OF THE TRIBUNAL AGAINST ZELJKO

RAZNJATOVIC also known as 'ARKAN' " punkt 3.1- 3.4 fremgår det at Arkan rekrutterte og organiserte avdelingen, og at "Any persons who deviated from the established rules were subjected to harsh disciplinary measures by RAZNJATOVIC himself or one of his subordinates (ICTY, 1997:pkt.3.2). Dette tyder allikevel på at Tigrene hadde en form for regler de forhold seg til. Men dette er neppe det Alvarez viser til når han skriver at militære styrker tradisjonelt har blitt straffet for plyndring og andre overtramp (Alvarez, 2006:6). Dette viser at Arkans Tigre her i stor grad skiller seg fra regulære, militære styrker hva angår regler.

Som vi ser av dette samsvarer dette med faktoren profitt eller personlig vinning som et kjennetegn på grupper. Vi ser at for Arkan personlig og hans Tigre så tydeligvis flere av dem krigene som en måte å berike seg selv. Dette passer godt med det Alvarez fremhever som kjennetegn på paramilitære grupper. Det som tydelig kommer til uttrykk er at man ikke straffet overtramp, men i stor grad heller oppmuntret til dette.

Det som da kan sies å karakterisere den fjerde faktoren og måten den kommer til uttrykk på er at det i Arkans Tigre var et direkte ønske om å berike seg selv ved hjelp av plyndring, samt en form for personlig vinning for Arkan selv.

Dersom vi nå ser på de fire faktorene Alvarez lister opp som kjennetegn på paramilitære grupper så ser vi tydelig at det er spesielt noen områder som kommer spesielt godt til uttrykk. Autoriteten til lederen er knyttet opp mot Arkan. Et svakt militært ”ethos”. Koordinerte operasjoner med JNA og oppmuntret av den serbiske, politiske ledelsen. Og til sist et personlig økonomisk vinning, samt posisjonering fra Arkans.

4.2 Muhjahedin

”On the Bosnian side, the worst atrocities seem to have been committed by the *Mujahidiin*” (Kaldor, 2006:57). Muhjahedin ble brukt som samlebegrep på utenlandske, hovedsakelig arabiske, personer som kom til Bosnia fra 1992 og utover. Begrepet *Muhjahedin* kom etter hvert også til å omfatte lokale bosniske muslimer som slo seg sammen med de utenlandske Muhjahedin (ICTY, 2008:pkt 165). Muhjahedin innbefatter også ”*El Mujahed Detachment*”(heretter EMD) (ICTY, 2008:pkt 170). Årsaken til at EMD tas med her er at flere som vitnet i ICTY hevdet at mesteparten av Muhjahedin i det sentrale Bosnia var integrert inn i EMD. Andre på sin side hevdet at det var mange Muhjahedinsoldater som ikke var integrert som medlemmer i EMD (ICTY, 2008:pkt 183).

4.2.1 Organisasjon

EMD var som avdeling organisert og knyttet opp mot sin leder, omtalt som ”Emiren,” som var den øverste lederen i militære og sivile saker. Dette var en tittel som lederen for gruppen hadde, men som andre overtok. I *IT-04-83-T*, pkt 188 står det at EMD hadde flere ledere gjennom krigen (ICTY, 2008:pkt 188). Dette tyder på at det trolig var stillingen som var viktigere enn selve personen. I tillegg står det i pkt 187 at bevisene tyder på at EMD var ledet av utenlansk Muhjahedin som ikke var utpenkt av ABiH (ICTY, 2008: pkt 187). Strukturen var noe annerledes enn i de regulære, bosniske styrkene, siden deres egen leder ikke var utpekt av noen overordnede, militære sjefer, og dermed ikke en formalisert leder slik man normalt finner i regulære styrker.

Noe som forsterker dette inntrykket er at EMD i tillegg var organisert med et råd, en ”shura”.

The EMD placed great emphasis on religious instruction. It maintained a strict regime of discipline; there were instances where members who violated the rules of conduct were excluded from the Detachment. The shura exercised quasi-judicial functions within the EMD and could decide to hand over an individual to the Bosnian authorities for trial although there is no evidence that this ever occurred (ICTY, 2008:pkt 194).

Selv om dette siste punktet også vil gjelde en militær avdeling, i form av et regelverk, så handlet ikke shuraen [som faktisk avgjorde dette] nødvendigvis i henhold til Genèvekonvensjonen eller staten Bosnia sitt lovverk. Det er da shuraens subjektive vurdering som ligger til grunn for om noen har brutt en regel. Mot dette taler likevel det faktum at:

... the evidence demonstrates that local Bosnian Muslim men soon outnumbered the foreign members of the EMD. The factors that motivated locals to join the EMD included: the stricter regime of discipline, better degree of organisation, superior equipment and combat morale, its religious dedication and certain material benefits awarded to members of the Detachment (ICTY, 2008:pkt 184).

Dette kan tolkes som et tegn på at ABiH forsøkte å nytte seg av EMD, og dermed rettferdiggjøre bruken av disse. ”Shuraen” kunne overstyre den militære lederen, som selv var utvent av shuraen, og dermed kunne stikke kjepper i hjulene på ABiH sin kommando- og kontroll- struktur og dermed handle slik de selv ønsket.

Vi kan si at ved den første faktoren er det ledere som utpekes av shuraen som er det første som karakteriserer organisasjonen. I tillegg er det shuraens avgjørende rolle i viktige saker som tydelig fremgår av første faktoren.

4.2.2 Grad av profesjonalitet

Den andre faktoren Alvarez omtaler er graden av profesjonalitet. Kohlmann skriver at de første som ankom Bosnia var uerfarne frivillige som av ideologiske årsaker kom for å kjempe. Men selv om disse var totalt uerfarne ble disse etter hvert forsterket med Afghanistan-veteraner som hadde kjempet jihad mot Sovjetunionen som kom til Bosnia (Kohlmann, 2004:16).

... the Arab brigade, though the source of much controversy and chaos, was combat trained and motivated by willingness to carry out missions that meant certain death. Their infamous reputation struck fear into the hearts of the enemies of Bosnia's Muslims, and thus the legend of foreign fighters served as a useful propaganda tool (Kohlmann, 2004:93).

Sitatet fra Kohlmann tyder på at de allikevel må ha vært en betydelig del av trening som lå bak EMD og Muhjahedin i Bosnia. Kohlmann skriver videre at nye medlemmer EMD måtte gjennomgå seks uker med religiøs opplæring. Videre fikk de nye medlemmene seks uker med militær trening i området Travnik (ICTY, 2008:pkt 181). Dette viser at selv om de EMD fikk noe militær trening, var lengden på den relativt begrenset i både omfang og kvalitet. Seks uker med militær trening er trolig det Alvarez sikter til når han skriver at paramilitære generelt sett ikke har de profesjonelle ferdighetene, ethoset og erfaringen som regulære militære avdelinger har (Alvarez, 2006:5). Dermed hadde de ikke den graden av profesjonalisme som regulære militære styrker har.

Det som kommer til uttrykk ved den andre faktoren er at det ikke er militære profesjonelle i vanlig forstand, men at det allikevel er erfarne personer fra krigen i Afghanistan som deltar og videreformidler sin erfaring.

4.2.3 Grad av tilknytning til staten

Graden av tilknytning til staten var på bosnisk-muslimsk side er denne linken svært skiftende. I starten av konflikten var båndet mellom Muhjahedin og staten Bosnia i beste fall løst. Problematikken rundt Muhjahedins tilstedeværelse ble tidlig tatt opp på divisjonsnivå og diskutert på et møte ved hovedkvarteret til ABiH, hvor de diskuterer hvorvidt de skal fjerne Muhjahedin fra sitt ansvarsområde, eller inkludere dem i ABiH. Kommandanten for 3. Korps rapporterte tilbake til ABiH Main Staff at "...they [Muhjahedin] have been acting outside the usual context and lawful methods of combat, which is directly detrimental to the BH state, and especially to the RBiH Army" (ICTY, 2008:pkt 172). Dette viser at ABiH, som åpenlyst handlet på vegne av staten Bosnia, så Muhjahedin som et problem de måtte håndtere, noe som igjen tyder på at Muhjahedin på daværende tidspunkt ikke handlet på vegne av den Bosniske staten.

Videre i konflikten oppstod det problemer og det kom til konfrontasjon mellom Muhjahedin, og ABiH, noe som kommer til uttrykk hos Kohlmann (2005:85) hvor han skriver at

muhjahedinstyrker forsøkte å sprengte en kirke, og å henrette over 200 sivile, bosniske kroater. Dette arbeidet ABiH sine soldater hardt for å unngå, siden det ikke på noen som helst måte ville gagne dem selv [ABiH] og Bosnia. I tillegg skriver Kohlmann at “The Bosnians were furious that the *mujahideen* were interfering with desperately needed international humanitarian aid convoys, and evidently issued a number of stern warnings to the foreigners to stop their destabilizing behaviour” (Kohlmann, 2004:156). Dette viser at Muhjahedin her lite trolig handlet på statens vegne, men heller tvert imot ble stanset av statens representanter for å hindre dem i å motarbeide staten Bosnias mål, som og var ABiHs mål. På tross av alt dette skriver Kohlmann at den bosniske regjeringen enten ikke var villig til, eller ikke i stand til å kunne fatte grep som kunne begrense treningen og rekrutteringen til Abu-el-Ma’alis bataljon i området Zenica (Kohlmann, 2004:156).

Slik det fortonet seg på taktisk nivå kommer til uttrykk hos en bosnisk oberst som uttalte at det var en feil å la de arabiske geriljakrigrerne komme til landet. Han mente at ingen hadde bedt dem om å komme. I tillegg var det de som begikk de verste overgrepene og jobbet mot interessene til den muslimske befolkningen. Videre forteller han at det var Muhjahedin som hadde begått drap, plyndret og stjålet, og ikke var under kontroll av ABiH. Han håpet at den bosniske presidenten, Izetbegovic snart ville vise dem ut av landet (Kohlmann, 2004:90). Dette tyder på at de lokalt ikke handlet på vegne av den Bosniske staten, noe som videre forsterkes av det Kohlmann skriver:

Bosnian military commanders in the region [Zenica] were apparently in favour of dramatically ‘purging’ the ranks of the Arab guerrillas in order to bring them into line. Those that would not follow the lead of the BiH army leadership would either be arrested or expelled. However, this idea was quickly shot down by the central government in Sarajevo, which was desperate to avoid a confrontation with their erstwhile fundamentalist allies (Kohlmann, 2004:112).

Her hevder Kohlmann at blant annet pengestrømmen fra Saudi-Arabia og Kuwait var nødvendig for den Bosniske regjeringen og derfor ikke ønsket å gå hardt til verks mot de arabiske deltakerne i konflikten (Kohlmann, 2004:112). Ut fra dette er det lite som taler for at Muhjahedin handlet på vegne av staten, *IT-04-83-T* (2008) derimot hentyder at det kan ha vært tilfeller av samarbeid.

This evidence demonstrates that, although there may have been instances where the ABiH instructed the Mujahedin as to the locations to attack, the relationship between any groups of foreign Mujahedin and the ABiH at this time of the conflict in Bosnia and Herzegovina is appropriately characterised as cooperation between such groups as separate and independent military entities, rather than subordination of the Mujahedin within a single military structure (ICTY, 2008:pkt 350).

Dette kvalifiserer ikke til å kunne si at Muhjahedin handlet på vegne av staten Bosnia, men viser at det ikke er så enkelt som at de var uønsket i området.

IT-04-83-T argumenterer i motsetning til det Kohlmann skriver for at det var ett bånd mellom staten Bosnia og Muhjahedin på et tidlig tidspunkt. ”Det står at ”It appears that the advent of foreign Mujahedin was endorsed by the political leadership of the RBiH” (ICTY, 2008:pkt 166). Dette er på et tidlig tidspunkt i krigen, hvor det overordnet ser mørkt ut for ABiH, og de etter korrespondanse mellom Main Staff ABiH i Sarajevo og det lokale divisjonshovedkvarteret ender opp med å prøve å integrere disse muhjahedinstyrkene inn i sin organisasjon, og dermed åpenlyst handle på vegne av staten. Dette støttes delvis av Kohlmann selv som skriver: ”At the request of the Bosnian government, Arab-Afghan units streamed out of the towns of Zenica and Travnik, and assembled at frontline basecamps in Zavidovici” (Kohlmann, 2004:136). Dette kan tyde på at det i starten var avstand mellom gruppen og ABiH og at Muhjahedin ikke handlet på vegne av staten og derfor passer bra inn med den tredje faktoren til Alvarez. Derimot tyder flere av eksemplene overfor for at Muhjahedin i stor grad ble integrert og forsøkt brukt til Bosnia sin fordel.

Med bakgrunn i hva som er nevnt dette punktet kan vi si at graden av tilknytning til staten kom forskjellig til uttrykk til ulike tidspunkt. Det kommer tydelig fram at Muhjahedin til tider handlet på statens vegne, mens de ved andre anledninger går direkte imot staten. Man kan og si at staten Bosnia på bakgrunn av andre faktorer, som den utenlandske støtten og den militære krisesituasjonen ABiH befant seg i, bidro til å gjøre at denne faktoren svært kommer forskjellig til uttrykk i ulike situasjoner. Et relativt kaos preger denne faktoren.

4.2.4 Profitt

Profitt eller personlig vinning er som nevnt den fjerde faktoren Alvarez fremhever som et kjennetegn ved paramilitære grupper. I *IT-04-83-T* står det at motivasjonen til Muhjahedin for å delta i konflikten var veldig varierende. Hovedsakelig preges denne av personer som

ønsket å kjempe for sine muslimske brødre og deres sak samt Al-Qaida som ønsker å få et fotfeste i Europa. I tillegg til dette var det en kategori som kom for å bidra med rent humanitært arbeid (ICTY, 2008:pkt 167). Med bakgrunn i dette kan vi altså si at de som kom for å kjempe for sine muslimske brødre kom av egen fri vilje og hadde en personlig motivasjon for å delta i konflikten. Her kommer den personlige vinningen forskjellig til uttrykk fra det Alvarez skriver.

Kohlmann forsterker dette bildet i *Al-Qaida's Jihad in Europe* hvor han skriver at Sheik Anwar Shaaban uttalte at krigen i Bosnia var viktig for Al-Qaidas kamp i Europa fordi ”... the Islamic projects in Europe must have absolute priority, considering how making these places stable bases for Muslims can be useful for Muslims all over the world” (Kohlmann, 2004:22). Kohlmann skriver også at den afgansk-arabiske, idealistiske kampen for å redde Bosnias truede muslimske befolkning raskt havnet i baksetet, og at prioriteringen ble å tilrettelegge for i fremtiden å kunne bruke Bosnia som et springbrett for en større og mer ekspansiv hellig krig (Kohlmann, 2004:75). Det siste sitatet her viser at det tydelig er en agenda bak flere av de som organiserte Muhjahedin for å gi Al-Qaida et fotfeste i Europa.

Dette kan tyde på at motivasjonen til de som deltok var veldig splittet, og ikke bare dreide seg om direkte profitt eller personlig vinning. En del hadde som mål å få fotfeste i Europa for Al-Qaida, og disse trolig spilte på motivasjonen til de som kom for å få sloss for islam mot kristendommen og fikk organisert disse inn i et system. Dette kan sees som en form for motivasjon for å delta i konflikten. Den fjerde faktoren kommer da til uttrykk i form av at det ikke er direkte profitt eller vinning i form av å berike seg selv slik Alvarez viser. Det er da i langt større grad idealisme og er ønske om å kjempe for sin religion eller sak som karakteriserer den fjerde faktoren.

Måten de fire faktorene kommer til uttrykk på i Muhjahedin er hovedsakelig at autoriteten bare delvis er knyttet opp mot lederen, eller ”Emiren”. Derimot har shuraen en god del makt. De er organisert og trent av veteraner med erfaring fra Afghanistan og graden av tilknytning til staten er svært varierende og skifter flere ganger. Til sist er måten de kommer til uttrykk på faktoren profitt. De fremstår som de i liten grad er opptatt av direkte å berike seg selv, men i langt større grad er motivert av idealisme.

5. Drøfting

Dette kapittelet har til hensikt, med utgangspunkt i Alvarez sine fire kjennetegn for paramilitære grupper, å sammenligne forskjellene i de to gruppene og å se hvordan disse forskjellene kommer til uttrykk på ulike måter i de to gruppene og hvordan de da er ulike. Kapittelet baserer seg på de faktorene som er belyst i foregående kapittelet.

5.1 Organisasjon

Når det gjelder faktoren organisasjon er den første forskjellen på Arkans Tigre og Muhjahedin nettopp strukturen. *IT-97-27-T* (ICTY, 1997) fastslår i punkt 1.2 at Arkan selv rekrutterte personell inn i ”Serbian Volunteer Guard”, som et tiltak for å kunne beskytte serbere som bodde utenfor Serbia, samt serbiske interesser i området. Det er Arkan som person strukturen er bundet opp til, noe som samsvarer med det Alvarez mener karakteriserer en paramilitær gruppe. *IT-04-83-T* punkt 188 og 189 fastslår på sin side at EMD var organisert med en ”Emir” som den øverste ansvarlige leder, samt en ”shura” som var et råd som var ”the final authority” (ICTY, 2008:pkt 189).

Forskjellen består i hvem autoriteten i gruppen er knyttet opp mot. I Arkans Tigre var denne knyttet opp mot Arkan selv. Han rekrutterte styrken, og han styrte den under krigen. I kontrast til dette står EMD, hvor autoriteten er knyttet opp mot ”emiren” og ”shuraen”. Her er det i større grad posisjonen som gir autoritet til personen som innehar denne posisjonen. Ifølge Alvarez sine kriterier, passer dette ikke overens med det som kjennetegner en paramilitær gruppe, og dette skiller seg tydelig fra Arkans Tigre.

Det er da mulig å si at Arkans Tigre skiller seg fra Muhjahedin på organisasjonsfaktoren. Mens Arkan samsvarer bra med faktoren slik Alvarez fremhever denne, passer Muhjahedin ikke helt inn med kriteriet for en paramilitær gruppe slik Alvarez beskriver faktoren, noe som gjør at de kommer ulikt ut når man ser de opp mot organisasjonsfaktoren.

5.2 Grad av profesjonalisme

Graden av profesjonalisme er andre faktoren som kommer forskjellig til uttrykk hos de to gruppene. Når det gjelder den andre faktoren var Arkans Tigre og hans medlemmer trent av serbiske offiserer, i serbiske militærleirer. ”Several Serb militias, for example, trained at a military camp near Mount Tara, on the Serb border with Bosnia and many, such as Arkan’s Tigres, were trained by regular army officers” (Alvarez, 2006:25). Treningsstandarden er noe begrenset men fortsatt av regulære offiserer.

Treningsstandarden for EMD var, i motsetning til i Arkans Tigre, som nevnt i *IT-04-83-T* (ICTY, 2008:pkt 181) begrenset ned til omtrent tre måneder, hvorav halvparten av tiden var religiøs utdanning. Begge disse to eksemplene tyder på at treningen er svært mangelfull på begge sider, noe som poengterer det Alvarez skriver at ”...these [paramilitary] groups tend not to have the professional skills, ethos, and experience that regular military organizations possess” (Alvarez, 2006:5). De ser ut til å ha hatt relativt lik treningsstandard, selv om en del i Muhjahedin trolig hadde mer praktisk erfaring fra Afghanistan. Dette taler for at begge to passer med teorien til Alvarez, siden begge hadde noenlunde lik treningsstandard som ikke tilsvarer med den regulære militære styrker innehar.

Begge sider har noe som kan minne om et profesjonelt tilsnitt. Forskjellen kommer allikevel til uttrykk siden Alvarez skriver som tidligere nevnt at Arkan ble trent av regulære styrker. EMD på sin side hadde derimot, ifølge Kohlmann mange veteraner fra Afghanistan som etter hvert deltok som del av EMD (Kohlmann, 2004:16). Dette kan tyde på at det allikevel var en forskjell i treningsstandarden, siden Afghanistan-veteranene trolig hadde fått mye praktisk erfaring, mens Arkans Tigre på sin side var trent av offiserer fra JNA, men manglet den praktiske erfaringen.

I tillegg kommer ”ethoset” forskjellig til uttrykk i de to gruppene. Mens Arkans Tigre hadde som mål å spre frykt gjennom overgrep slik Vasic beskriver det (Vasic, 1996:134) skriver Bougarel at den bosniske presidenten, Izetbegovic uttalte:

The Partisans were brutal, and very tough on their enemies, but it is a fact that they did not kill women and children. And that is why they won.... We will win if we have the reputation of being an army which does not kill women and children. We must be what the Partisans were. We must be a *people’s army* (Bougarel, 1996:108).

Sitatet fra Bougarel tyder på at det på bosnisk side i det minste på uttalt nivå var et uttalt mål om å begrense krigføringen noe, noe *UN Commission of Experts* og konkluderer med at “Bosnian Government forces have also committed the same type of grave breaches of the Geneva Conventions against Serbs and Croats, but not as part of a policy...” (UN, 1994:pkt 148). Dette kan skille de to gruppene noe, selv om det tydelig ble begått overgrep av begge de to paramilitære gruppene.

Måten den andre faktoren kommer ulikt til uttrykk på er altså at Muhjahedin hadde noe mer praktisk erfaring enn Arkans Tigre, samt at de hadde et noe forskjellig holdning når det gjelder det militære ”ethoset”. På overordnet nivå var det på Bosnisk side et ønske om å begrense sivile overgrep, noe som ga utslag for Muhjahedin på bakken, i motsetning til Arkans Tigre.

5.3 Grad av tilknytning til staten

Når det kommer til den tredje faktoren er forskjellen i hvilken grad de handlet på vegne av en stat. *UN Commission of Experts* (1994) konkluderer med at:

These forces [special forces] clearly seem to be supported, equipped and supplied by the Governments they serve and are allowed to operate without control by the authorities in charge. Two particular groups of special forces that have committed the largest number of reported violations are Arkan’s Tigers... (UN, 1994:pkt 139).

Sitatet tyder på en høy grad av tilknytning mellom staten og Arkans Tigre, og at de handlet koordinert med serbiske myndigheter og styrker. Dette støttes av blant annet Kaldor (2007:98), Amanpour (2007:314) og UN (1994:pkt 124) som sier at serbiske styrker i beste fall handlet i koordinert med den politiske ledelsen i Serbia, i verste fall på deres ordrer. Et eksempel på dette er når:

The 90,000 troops of the Yugoslav People's Army (JNA) that were deployed in Bosnia started conducting massive exercises. Officially, these manoeuvres were meant to deter violence by paramilitary and local defence forces from all sides: Serb, Croat and Muslim. In reality, the exercises were covert preparations for war – a war that the JNA planned to enter on the side of the Serbs in Bosnia (Honig & Both, 1999:72).

Dette tyder på at man brukte de paramilitære som et påskudd for å iverksette ulike militære aksjoner som trolig var koordinert med førstnevnte. Vasic skriver at:

There is a school of thought which believes that Milosevic himself was unaware of the destructive power of the Serb nationalism he had unleashed; that the Pandora's Box of ethnic war went out of control and that he himself was surprised by the fact that the war of ethnic extermination gained such a momentum as to make it a self-supporting, suicidal machine (Vasic, 1996:132).

Vasic overlater her liten tvil til om Milosevic hadde tilknytning til de serbiske nasjonalistene, som og var kjernen av oppgaven til "Serbian Volunteer Guard" også kjent som Arkans Tigre.

På bosnisk side derimot er det mye som tyder på at dette forholdet var mye mer komplekst. Kaldor hevder at "...on the Croatian and Bosnian sides, the paramilitary groups acted more independently of regular forces" (Kaldor, 2007:57). Det finnes flere eksempler hvor muhjahedinkrigere regelrett henrettet en nødhjelpsarbeider. Kohlmann skriver at "The incident was yet a further strain on relations between the Bosnian government and the Arab *mujahideen* deemed responsible" (Kohlmann, 2004:109). Dette ble fordømt av den Bosniske myndigheter, siden slike hendelser svært sannsynlig skadet det internasjonale omdømmet til den nyetablerte Bosniske staten.

Det fremstår som Arkans Tigre på den bosnisk-serbiske siden i langt større grad jobbet i samsvar med de serbiske, politiske lederne. Og at Arkans Tigre var en gruppering som i stor grad var organisert fra toppen og ned. Det vil si at initiativet kom fra de politiske korridorene i Beograd, allerede på slutten av 1980-tallet med Arkan og Milosevic. Dette er noe både Alvarez (2006:9) og Kaldor (2007:98) hevder.

På Muhjahedins side ser vi at initiativet til gruppene kommer nedenifra. Disse paramilitære gruppene, her representert ved EMD viser at de i langt større grad var et svar på initiativet tatt av personer på et lavere nivå. Eksempelvis viser rapporten gitt fra kommandanten for 3. Korps i ABiH at de væpnede muslimske "foreign fighters" var et problem de måtte finne en

løsning på, noe som gjorde at de søkte å integrere dem i egne rekker (med mer eller mindre suksess).

På denne faktoren står de to gruppene da i klar kontrast til hverandre. Mens det på serbisk side var oppmuntret, om ikke beordret, til å danne paramilitære grupper og nytte disse fra politisk hold, var det på bosnisk side trolig helt motsatt. Der fremstår det mer som en mulighet, siden det er andre som allerede kjemper Bosnias sak, men på feil måte. Derfor forsøker den bosniske staten å innlemme dem for å forhindre at de gjør vondt verre med tanke på muslimenes rykte internasjonalt. I tillegg er det en betydelig billig styrketilvekst på et tidspunkt da situasjonen overordnet ikke ser spesielt lys ut for den bosniske regjeringen. Denne innlemmelsen greide de bare med varierende resultater.

5.4 Profitt

Den fjerde og siste faktoren som kommer til uttrykk på forskjellig måte i de to gruppene er faktoren profitt. For Arkans Tigre var denne faktoren trolig todelt. Som Alvarez hevder "...the Tigers played a major role in the ethnic cleansing" (Alvarez, 2006:11). De deltok både som verktøy for den Serbiske regjeringen, men og for egen personlig vinning. Både Honig & Both (1999:74) og Kaldor (2007:57) hevder at Arkan så krigen som en mulighet til å plyndre og berike seg selv. I tillegg står det i *IT-97-27* at Arkan etter hvert bega seg ut på en politisk karriere (ICTY, 1997:pkt 1.6), noe som tyder på at han personlig har havnet i en gunstig posisjon etter å ha ledet sin gruppe. Siden han har havnet i en slik gunstig posisjon tyder dette også på at han kan ha ledet sin gruppe med dette for øyet, og dermed personlig vinning.

I kontrast til dette står Muhjahedin, hvor det ikke er like enkelt å se at det er profitt som er en del av motivasjonen. Derimot sier Alvarez at "...paramilitary groups often act for personal gain" (Alvarez, 2006:6). Noe som kan peke mot dette er at de som kom til Bosnia for å kjempe i større grad var opptatt av endringene de ønsket for samfunnet de kom til, enn å hjelpe muslimene som faktisk bodde der. Kepel skriver at troppene som kom til Sarajevo for å kjempe jihad drømte om et nytt Kabul (Kepel, 2002:240). Dette kan tyde på en eller annen form for personlig vinning som var gjeldende hos Muhjahedin, men den skiller seg tydelig

fra det Alvarez skriver om profitt og personlig vinning og kommer svært annerledes til uttrykk.

Muhjahedin sin deltakelse var trolig ikke ment for å berike seg selv, men heller av en form for religiøs overbevisning for deltakerne. For staten Bosnia var pengestrømmen som fulgte med disse utlendingene viktig. Kepel sier at det fra og med 1992 ble flyttet verdier på omlag 150 millioner dollar som privat og offentlig hjelp fra Saudi Arabia til Bosnia (Kepel, 2002:248).

Selv om mange deltakere i Muhjahedin sloss av ideologiske årsaker gjorde nok flere i Arkans Tigre og dette, siden de sloss mot det de så som en trussel fra islamsk hellig krig som forsøkte å innvadere landet deres, noe blant Gallagher i *War and Ethnicity* (1997:63) hevder var en frykt Serbiske nasjonalister spilte på.

Vi ser altså at på den fjerde faktoren skiller de to gruppene seg med tanke på profitt og personlig vinning. Mens Arkans Tigre har dette som et helt klart mål, er det mindre klart hos Muhjahedin, som på sin side hadde en annen agenda.

6. Oppsummering og konklusjon

Oppgaven har hatt til hensikt å ta utgangspunkt i Alvarez sine fire kjennetegn på en paramilitære grupper for å se hvordan disse kommer til uttrykk i Arkans Tigre og Muhjahedin under krigen på Balkan og hadde følgende problemstilling:

Med utgangspunkt i Alvarez sine fire kjennetegn, i hvilken grad kommer disse kjennetegnene ulikt til uttrykk hos Arkans Tigre og Muhjahedin under krigen på Balkan, og hvordan er de to gruppene da ulike?

Gjennom å først redegjøre for de fire faktorene, organisasjon, grad av profesjonalisme, grad av tilknytning til staten og profitt for gruppen har oppgaven redegjort kort for Alvarez sine kjennetegn. Videre har oppgaven redegjort for henholdsvis to grupper, Arkans Tigre og Muhjahedin og sett hvordan disse to passer med de fire kjennetegnene for en paramilitær gruppe. Oppgaven har her også argumentert for i hvilken grad gruppene passer med de enkelte kjennetegn, altså hvordan kjennetegnene er komnt til uttrykk hos den enkelte gruppe. Deretter har oppgaven søkt å drøfte hvordan disse fire kjennetegnene var forskjellige hos de to gruppene. Med et utgangspunkt i de fire faktorene er oppgaven kommet fram til følgende måter de to gruppene kommer ulikt til uttrykk på.

Den første måten de to gruppene kommer ulikt til uttrykk på er at det var stor forskjell på hvem i gruppen autoriteten var knyttet opp mot. I Arkans Tigre var det Arkan selv som var den eneste lederen, mens det i Muhjahedin var en Emir og en shura som kunne overstyre emiren. I tillegg var det i større grad posisjon fremfor person i Muhjahedin som ga autoritet.

Den andre er at det var liten forskjell på graden av profesjonalisme. Det fremgår av dokumentene at de hadde et tilsnitt av militær trening i begge gruppene, men at de hos Arkans Tigre var trent av regulære serbiske offiserer i kontrast til hos Muhjahedin som i langt større grad var trent av erfarne veteraner som hadde sin kunnskap fra Afghanistan. I tillegg var det en forskjell i det militære "ethoset" som tydelig var helt fraværende i Arkans Tigre.

Den tredje måten de kommer ulikt til uttrykk på er i hvilken grad de handlet på vegne av staten. Her fremkommer det at mens Arkans Tigre i stor grad var oppmuntret av serbiske

styresmakter og opererte koordinert med disse var det på Muhjahedins side var det og koordinerte operasjoner. Men det var trolig i langt større grad et forsøk på å kontrollere og begrense Muhjahedin til å opptre slik den bosniske staten mente det var hensiktsmessig.

Den fjerde, personlig profitt og vinning, kom svært forskjellig til uttrykk hos gruppene. I Arkans Tigre var det personlig posisjonering fra Arkan selv, samt et ønske om å berike seg hos de undergitte. På den andre siden var det trolig mer blandet mellom de som ønsket å kjempe for sine muslimske brødre, samt at en del så det som en mulighet for å opprette en islamsk stat i Europa, helst etter sharia lovverk.

Som vi ser kommer disse to gruppene svært ulikt til uttrykk dersom man måler dem opp mot de fire kjennetegnene Alvarez nevner.

Kildeliste

Bøker og dokumenter:

Alvarez, Alex. (2006). *Militias and Genocide*. I *War Crimes, Genocide & Crimes against Humanity* (2006) Volume 2, s 1-33. The Genocide Research Project & Penn State Altoona. Lokalisert 04.12.12 på URL: <https://www.altoona.psu.edu/journals/war-crimes/articles/V2/v2a1.pdf>

Amanpour, Christie. (2007). *Paramilitaries*. I ed(s). Roy Gutman, David Rieff og Anthony Dworkin. *Crimes of War: What the Public Should Know* Ed. 2.0 (s. 312-314). New York / London: W.W Norton & Company.

Bougarel, Xavier. (1996). *Bosnia and Hercegovina – State and Communitariansim*. Ed(s) D.A. Dyker & I. Vejvoda. *Yugoslavia and After* (s.87-112). New York: Addison Wesley Longman Publishing.

Collins. (2006) *Collins Cobuild: Advanced Learner's English Dictionary*. HarperCollins Publishers. Glasgow, Storbritannia.

Gallagher, T. (1997). *My neighbour, my enemy: The manipulation of ethnic identity and the origins and conduct of war in Yugoslavia*. I Ed. David Turton, *War and Ethnicity* (s. 47-76). Suffolk: The Boydell Press.

Honig, Jan Willem & Both, Norbert. (1996). *Srebrenica: Record of a war crime*. London: Penguin Books

ICTY. (1997). *IT-97-27 THE PROSECUTOR OF THE TRIBUNAL AGAINST ZELJKO RAZNJATOVIC also known as "ARKAN"*. Lokalisert 04.12.12 på URL: http://www.icty.org/x/cases/zeljko_raznjatovic/ind/en/ark-ii970930e.pdf

ICTY, (2008). *IT-04-83-T PROSECUTOR v. RASIM DELC. PUBLIC*. Lokalisert 04.12.12 på URL: <http://www.icty.org/x/cases/delic/tjug/en/080915.pdf>

Ignatieff, Michael. (1999). *The warrior's honor*. London: Vintage

Kaldor, Mary. (2007). *New & Old Wars* (2.Ed.). Stanford, California: Stanford University Press.

Kepel, Giles (2002). *Jihad: The trial of political islam*. London: I.B. Tauris & Co Ltd.

Kohlmann, Evan F. (2004). *Al-Qaida's Jihad in Europe*. Oxford / New York: Berg

Silber, Laura & Little, Allan. (1996). *The Death of Yugoslavia*. (Rev.ed.1996) London: Penguin Books/ BBC Books.

UN. (1994). *Final Report, UN Commission of Experts*. Lokalisert 04.12.12 på URL: http://www.icty.org/x/file/About/OTP/un_commission_of_experts_report1994_en.pdf

Vasic, Milos. (1996). *The Yugoslav Army and the Post-Yugoslav Armies*. Ed(s) D.A. Dyker & I. Vejvoda. *Yugoslavia and After* (s.116-137). New York: Addison Wesley Longman Publishing.

Vedlegg

Vedlegg 1 X